

BIBELSK ARKEOLOGI: VIKTIGE OPPDAGELSER

Arkeologi har gitt mange viktige bidrag til studiet av Bibelen, og flere arkeologiske funn bekrefter eller stadfester bibelske beretninger og opplysninger. Randall Dr. Younker, professor i arkeologi ved Andrews University i USA gir noen eksempler på viktige funn og forteller om arkeologiens betydning for studiet av Bibelen.

Tekst: Per Næsheim

Fra 1923 til 1933 arbeidet den berømte amerikanske arkeologen W. F. Albright ved Tell el-Ful. Han var i stand til å identifisere dette stedet med Sauls Gibeon (1 Sam 10,10.26; 11,4). Under utgravningene fant de en israelsk bosetning (fra Benjamins stamme, se Dom 19,12-16) som går tilbake til omkring 1100 f.Kr. Senere ser det ut til at filisterne bygget en festning på stedet (1 Sam 13,3.16), og så fant man rester etter en festning fra Sauls tid. I 1964 gjorde Paul Lapp ytterligere undersøkelser her, og kom til samme resultater som Albright.

Ved Bet-Sjean har man også gjort funn fra denne perioden. På den tiden var Bet-Sjean under filisternes kontroll. Man har blant annet funnet en type likkister her som sannsynligvis stammer fra filistrene. Vi leser i 1 Sam 13,9.10 at da filistrene hadde drept Saul la de hans våpen i Astarte-tempelet og kroppen hengte de opp på muren i Bet-Sjean. Under utgravningene fant man to templer fra denne tidsperioden som kan ha vært Astarte- og Dagontempelet. Det ser ut til at byen ble lagt i ruiner mellom 1050 og 1000 f.Kr, sannsynligvis av David etter Sauls død.

Ved el-Jib (det bibelske Gibeon) har utgravninger avdekket en stor dam som måler 11,3 meter i diameter og er 10,8 meter dyp. Den ser ut til å ha vært i bruk fra omkring 1200 til en gang i det 7. århundre f.Kr. Arkeologen Pritchard, som foretok utgravningene her, mener at dette var den dammen som er nevnt i 2 Sam 2,12-17, der vi leser om Davids menn under Joab som kjempet mot Isjosjets menn under Abner.

David og Salomo

En rekke oppdagelser understreker at David var en historisk person. Man har blant annet funnet en inskripsjon ved Tel Dan som nevner "Davids hus". En annen mulig referanse til "Davids hus" finnes i Mesha-inskripsjonen på et monument som Kong Mesha lot reise der han skryter av å ha fridd sitt folk fra kong Omri i Israel. En tredje henvisning til David kan være navnet David som

Kanskje var det i dette tempelet Sauls våpen en gang lå.

For første gang har man funnet en inskripsjon som nevner kong David.

er nevnt i en inskripsjon der farao Sjsjak omtaler sin erobring av Palestina (etter Salomos død, se 1 Kong 14,15-28). Denne inskripsjonen finnes på en av veggene i Amons tempel i Karnak i Egypt.

De fleste arkeologer er enige om at en serie byporter som er funnet ved Megiddo, Hasor og Geser er en del av Salomos byggeaktivitet som nevnes i 1 Kong 9,15-17. Funnene tyder på at disse portene stammer fra det 10 århundre f.Kr.

Etter at Israels land ble delt i to kongedømmer etter Salomos død, leser vi om at Jeroboam etablerte sentre for avgudsdyrkelse ved Dan og Betel (1 Kong 12,28-31). Arkeologer har med stor sikkerhet identifisert offerhaugen ved Dan.

Akab og Bileam

Bibelen forteller at kong Ahab bygget et tempel for Ba'al og et elfenbensplass for seg selv i Samaria (1 Kong 16,29-32; 22,39; Amos 3,15; 6,4). Utgravninger i Samaria har avdekket et palass fra det 9. århundre f.Kr. der veggene er dekket med innlagt elfenben. Det som er spesielt interessant er at måten elfenbenet er lagt inn på, viser en klar fønikisk innflytelse, noe som vi kan sette i forbindelse med den fønikiske innflytelse som Ahabs dronning, Jesabel, øvde i nordriket Israel.

Inskripsjonene inneholdt profetier av Bileam, sønn av Beor... han med esellet.

Et spennende funn fra det 8. århundre f.Kr., men som har sammenheng med en person fra Israels tidlige historie, ble gjort ved Deir Alla på den jordanske siden av Jordandalen. Der fant man et tempel med inskripsjoner på veggene. Disse inskripsjonene inneholdt profetier av Bileam, sønn av Beor. Dette er den profeten som kongen i Moab, Balak, sendte bud på for å forbanne Israelittene (4 Mos 22-24). Det ser ut til at profeten Bileam ble husket i Transjordan i flere århundrer etter sin død.

En rekke segl som sannsynligvis har tilhørt personer nevnt i Bibelen, er blitt funnet. De mest interessante er seglet til Baruk, Nerias sønn, som var profeten Jeremias skriver eller sekretær (Jer 36); seglet til Ba'alis, kongen av Ammon (Jer 40,14); seglet til Judas konge, Hiskia; og seglet til kong Akas. Baruks segl inneholder til og med et fingeravtrykk som noen mener kan være Baruks eget fingeravtrykk!

Det nye testamentes tid

De fleste av disse funnene har med begivenheter, steder og personer fra Det gamle testamente å gjøre. Men det finnes også eksempler på funn fra nytestamentlig tid. Bare et par eksempler skal nevnes her. En svært interessant oppdagelse som er gjort nylig gjelder en begravelleskrukke - en krukke som

har inneholdt skjelettet til en død person - med navnet Kaifas risset inn på utsiden. De fleste arkeologer mener at dette er øverstepresten Kaifas som hadde med forhøret av Jesus å gjøre. En inskripsjon fra Cæsarea, som har vært kjent en tid allerede, som også har å gjøre med Jesu siste dager å gjøre, nevner Pontius Pilatus, sikkert den samme Pilatus som avsa dommen over Jesus.

Arkeologi og Bibelen

Bibelen er ikke avhengig av å bli bekreftet eller stadfestet av arkeologiske funn. For modne kristne er Bibelens troverdighet et faktum. Men det styrker likevel troen når arkeologer gjør funn som gir oss spennende kontaktpunkter med den bibelske verden. Og slike funn kan være til spesiell hjelp for dem som er skeptiske eller har spørsmål når det gjelder Bibelens pålitelighet. I flere tilfeller har arkeologer som ikke i utgangspunktet har vært ute etter å underbygge Bibelen, gjort interessante funn, som på en slående og overbevisende måte er i samsvar med det Bibelen beskriver.

Det styrker troen når arkeologer gjør funn som gir oss spennende kontaktpunkter med den bibelske verden.

Men utover det å styrke troen, er arkeologiske funn med til å utvide vår kunnskap om Bibelens verden og bakgrunn. Dette kan hjelpe oss til klarere forståelse og dypere innsikt.

De eksemplene som er nevnt her, er bare en smakebit. Den som tar for seg tidsskrifter og bøker om bibelsk arkeologi, vil finne mye mer. Og i Midt-Østen kan man nesten hvor som helst stikke en spade i jorden og finne gjenstander som forteller om fortiden. Hver sommer pågår det utgravninger, og mulighetene for nye, interessante funn er alltid til stede.

Hvis du ønsker å lære mer om bibelens tid og kultur, og arkeologiske funn som bekrefter Bibelens troverdighet, anbefaler vi kurest "Bibelens Verden" som du også finner på nettsiden vår.